

LUPETA

!Apare in fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 73—21. —

Proprietar: Dr. TEODOR MIHALI.
Director: Dr. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD.
Editor: Dr. AUREL VLAD.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., Rottenbiller-u. nr. 5/b I.
Inserțiuni după invoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Voința Poporului.

Anumite momente ale luptei mari la care se angajase întreg poporul românesc împotriva proiectului lui Apponyi, au dat dovadă vie de întregitate conștiinței noastre revoltate de atacul șovinist menit să ne prădeze ce avem mai scump: limba strămoșească.

Poporul, masa aceasta puternică, învinuită de dușmanii noștri că e atârțată și răsvrătită de capii lui, a avut momente sublime în atitudinea sa. În toate adunările și-a manifestat dragostea neclintită pentru cei cari în numele său au dus și duc în parlament lupta pentru drepturi.

În zeci de adunări poporul a protestat împotriva proiectului de lege prezentat de ministrul Apponyi; în Camera deputaților deputații noștri au dus cea mai energică luptă împotriva lui.

Proiectul însă s'a votat. Și s'a votat și în Camera magnaților, unde arhieriei noștri și-au ridicat și ei gloriile împotriva lui.

Ne-a mai rămas un ultim refugiu: la Tron!

Dar nu cu hârtii de legitimație, nu cu disconsiderarea voinței poporului, ci în persoană!

Arhieriei noștri au sfânta datorință să ție seamă de interesele celor trei milioane de suflete, a căror pază li-e încredințată.

Nesocotința celor mai însemnate momente istorice, destinate să întărească bazele viitorului neamului românesc este cel mai neiertat păcat, ce îl pot făptui capii bisericii noastre.

Înainte treptelor înaltului scaun să înghenunche păstorii supremi ai sufletelor noastre, să ne ducă jalbele și să ceară dreptate!

Majestatea Sa Monarchul, părintele bun al tuturor popoarelor din împărăție, va ști să cumpăniască ruga noastră și ne va da dreptate.

Atunci prelații noștri s'au achitat de un sfânt obligament, atunci întreg neamul românesc va aclama într'un glas purtarea demnă a sfinților părinți.

Sinoadele eparhiale dela Arad și Sibiu au adus hotărâri cari le impun arhieriei noștri datorința să depună jalba poporului român la treptele înaltului Tron. Arhieriei noștri

trebuie să țină seamă de aceste hotărâri.

Prezintarea acestei jalbe în scris, în forma unei nouă adrese, nu poate să corăspundă hotărârilor aduse în aceste sinoade.

La tron până mai e vreme!

Proiectul nu s'a prezentat încă spre sancționare și nu se va prezenta în curând. Ministrul Apponyi a fost la Viena și asupra acestei deplăsări circulă diferite zvonuri. Intreagă presa maghiară interpretează vizita ministrului de culte în capitala Austriei în mod defavorabil pentru dânsul.

Se vorbește de un refuz al Tronului.

Se aduc și desmințiri acestei nereușite, cari însă nu curăță atmosfera și nu aruncă în lumină vie paritatea cauzei.

Ostilitatea presei față de guvernul coaliției comentează tot mai mult supozițiile noastre, că în sinul acestei coaliții se petrece ceva sinistru și că în curând vor urma surprinderi.

Noi avem datorința să ne dăm seama de momentele de slăbiciune ale dușmanului și să reluăm lupta.

Blajul și Sibiul să-și întindă mâna și să pornească la Tron, cu speranța în inimă și credința în Dumnezeu, că i-se va da și neamului românesc, care s'a jertfit pentru Țară și Tron, un dram de ocrotire, pentru a ne putea și noi bucura de jubileul de 40 de ani de domnie.

Porniți deci înainte venerabili arhieriei, cinstiți-vă cârja, ca se vă cinstiască și pe voi întreg norodul.

Aceasta e voința poporului.

Apponyi în Viena. După-ce toate ziarele daseară știrea, că ministrul de culte cont le Apponyi a plecat la Viena pentru a prezenta Majestății Sale proiect le de lege relativ la școlile noastre, — eri aceiaș presă se grăbește să desmintă știrea afirmând, că ministrul Apponyi a fost în Viena în afaceri particulare.

Câteva ziare opoziționale afirmă însă, că ministrul Apponyi a cerut a audiență, dar și-a revocat pe urmă, cererea după-ce s'a convins că rugămintea lui nu va fi ascultată. . . .

Guvernul nostru e pe dric. . . .

Criza croată. Conflictul cu Croații ce l-a provocat guvernul coaliției nu mai e nădejde să se aplaneze pe cale pacinică. Guvernul

făcuse propunerea că va declara că prin proiectul de lege relativ la funcționarii căilor ferate nu se desființează transacțiunea cu Croația încheiată la anul 1868 și că în ce privește chestiunea limbii oficiale a căilor ferate din Croația comisiunile regnicolare vor fi chemate să aducă o rezolvire definitivă.

Deputații croați, după o consfătuire lungă, au hotărât să respingă aceste propuneri ale guvernului ungar și să nu mai continue tratativele. Ei nu cer concesiuni, ci respectarea unui drept garantat prin legi.

Eri seara, deputații croați s'au întors la Zagrab.

În ce privește tactica deputaților croați, ei sunt hotărâți să ia cât mai mulți parte la discuția proiectului; iar dacă s'ar vota, să dea o declarație de protestare și să nu promulge legea și în dieta croată.

În Croația s'au pornit adunările populare în cari li se exprimă deputaților croați încredere și mulțămită pentru atitudinea lor demnă. În adunarea dela Dugoselo, lângă Zagrab, s'a hotărât ca deputații croați să uzeze de toate mijloacele pentru a împiedica știrbirea drepturilor limbii croate și înlocuirea ei prin limba maghiară.

Jubileul încoronării. Ministrul-președinte Wekerle a plecat eri după amiază la Viena, unde va fi primit în audiență de către Majestatea Sa. Obiectul acestei audiențe e stabilirea programului serbărilor dela 8 Iunie.

Din acest prilej, guvernul va prezenta Parlamentului un proiect de lege prin care va cere încuviințarea să clădiască în Budapesta un spital și o clădire de locuințe pentru muncitori; să clădiască o biserică deasupra mormântului lui Árpád și să măriască muzeul comercial din Zagrab.

Se vor bate și monede de aur de câte 100 de coroane.

Destăinuiri. Cinstiții patrioți ai coaliției sunt îngroziți. Ministrul „drabant“ Lányi Bertalan s'a hotărât să publice o dare de seamă despre activitatea guvernului Fejérvary, făcând în aceeași vreme destăinuiri despre tratativele ce s'au urmat între acest guvern „drabant“ și opoziția națională de atunci.

Ancheta presei și-a terminat lucrările în ședința de eri, ținută sub președinția secretarului de stat Töry Gusztav. Unii au cerut să se stabilească nou delict de presă, alții să se introducă obligativitatea de-a se publica rectificări.

Dupăce secretarul de stat le-a mulțumit

celor de față pentru sprijin și i-a asigurat că reformele îi vor mulțumi pe toți prietenii libertății de presă, anchetiștii — rebus bene gestis—s'au împrăștiat care în cătrău.

Alegeri. Patru cercuri vacante și nenumărați candidați. În Gidófalva, cerc rămas vacant în urma morții lui Pildner, candidatura s'a oferit inspectorului școlar Druisner György. — În Ghernesig sunt doi candidați, amândoi „oficiali”: secretarul de stat Désy Zoltán și Malonyai Dezső. În Zirc numărul candidaților e patru. Unul dintre ei, Kállay Frigyes e sprijinit de — Nagy György... În cercul Losoncz e până acum un singur candidat: Beniczky Árpád...

Ce e de făcut cu școala?

III.

(f.) O închinăm sau facem grevă? Dacă am închina-o, am arătat, că ne-am putea desvolta și întări în alte direcții. Dar e oare corect, e demn, ca un popor să renunțe de bună voie la drepturile lui naturale? Dacă am renunța de astădată, fiindcă ni se pun greutăți în față, n'ar urma ca și în viitor, în situații grele, să facem așisderea? Și oare n'ar prinde poftă guvernării nostri văzând că ne dăm legați când încep ei a ne strânge cu ușa? Sunt câteva întrebări, la cari nu putem să nu răspundem.

Inchiderea școlilor ar fi o greșală ireparabilă. Inchise odată, ele n'ar mai fi ale noastre absolut de loc. Nu numai limba instrucției ar fi străină, dar întreg spiritul din școală ar fi străin — și asta ar fi lovitura cea mai grozavă. Să le păstrăm până le vom putea și să nu ieșim din ele decât când vom fi scoși cu forța.

Deocamdată școlile vor rămânea aproape pe aceleași baze. După trei ani în școlile ajutate de stat se va da loc mai larg limbii maghiare. După alți câțiva se poate ajunge ca partea cea mai mare a instrucției să se facă în această limbă. Va fi, de sigur, o piedecă, dar deocamdată spiritul străin nu va putea pătrunde în școlile noastre. Limba ungurească nu aduce cu sine și mentalitate ungurească. Până vom avea în școală învățător român, ori care ar fi limba de propunere, nu ne putem teme de

altceva decât de o desvoltare mai înceată, dar nu și de o desvoltare în contrazicere cu idealul nostru național. Dacă am închina școlile, am risca, într'o stare ca aceasta când numărul analfabeților noștri e atât de mare, să dăm noi dușmanului o armă destul de puternică împotriva noastră.

De aceea chestia închiderii școalelor, chiar și numai din acest punct de vedere practic, nu se poate rezolvi cu: da, chiar dacă am uita și celalalt punct de vedere că am fi niște lași, când am renunța de bună voie la drepturile noastre.

Dacă închidem școlile, ele nu mai sunt ale noastre; dacă le menținem, se poate întoarce soarta vremii, și ele pot ajunge iarăși numai ale noastre. Căci, avem nădejdea, că în cartea sorții nu e scris ca această țară, astăzi atât de nefericită, să aibă parte tot numai de întunec și de nedreptate — ci vor veni și vremuri luminate.

Dar dacă am face grevă? Ar fi un lucru ideal, dacă am putea-o face. Dar, cunoscând împrejurările noastre de viață, nu se poate crede, ca un lucru ca acesta, pentru care se cere, înainte de toate o organizație temeinică, să se poată duce la îndeplinire. Nici măcar de o grevă parțială nu poate fi vorba. Dacă Polonii din Posen au putut să puie în grevă 100.000 de copii împotriva învățătorilor prusiaci cari cereau și la religie răspunsuri în limba germană, asta înseamnă că Polonii au avut în adevăr o organizație perfectă, și o unitate de vederi și de acțiune care la noi nu s'ar putea ajunge cu nici un preț. Acolo episcopul polon, dr Florian de Stablewsky era purtătorul cuvântului în cele naționale și se poate zice că el a provocat direct greva școlară prin predicile și prin pastoralele lui. La noi care dintre episcopi ar cuteză „să se puie rău cu stăpânirea” și să se puie în fruntea unei astfel de mișcări drepte? Iar fără episcopi nu se poate face nimic, căci ei ca reprezentanții bisericii, a căreia e și școala, au o putere de a *dispune*, așa zicând, în chestiunea școlară.

Asta ar fi o piedecă, dar nu cea mai mare. Dacă poporul ar fi atât de organizat, încât să poată începe *el* o grevă, ar trebui să se

supună dorinței lor și episcopii. Dar tocmai în popor e cea mai mare lipsa de organizație. Intre clasa cultă și țărâtime lipsește legătura care ar putea aduce cu sine o înțelegere destul de trainică. Micile mizerii locale, certele și partidele din localitățile românești mai mari, sunt o fatalitate pentru starea noastră și ele n'ar putea dispărea în foarte multe locuri nici în fața celei mai mari primejdii. Pe țaranul nostru, pentru care școala e în multe privințe o greutate, căci îi ia copilul de lângă plug și-i scoate banul din pungi pentru cărți și caiete, l-ai putea convinge foarte greu ca să se dea a se conforma unei hotărâri atât de radicale. Și chiar dacă țaranul ar fi aplicat să-și puie copiii în grevă, cine să fie conducătorii grevei. Puținii medici și advocați, oameni independenți, n'ar putea fi pretutindeni, căci sunt și prea puțini și prea departe de satele noastre. Ar rămânea ca preotul și învățătorul să fie în fiecare sat căpetenia în o campanie ca aceasta. Am avea ocazia să vedem mulți preoți adevărați cari și-ar pune sufletul pentru turma lor, și mulți învățători cari nu s'ar da îndărăt dela împlinirea și în această formă a datoriei sale naționale — dar o mare majoritate a fi într'o rezervă regretabilă. Preoții s'ar teme că li se ia congrua sau ajutorul de stat, — învățătorii ar fi iarăși cam cumpătați gândindu-se la viitorul lor. Fără ei nu se poate face nimic la sate.

Pentru o grevă școlară, hotărât, ne lipsește pe lângă maturitatea spirituală și organizația țară de care nu putem face nimic. A încerca numai, un lucru așa de important, ar fi un hazard.

Trebue să ne luăm deci gândul și dela o grevă școlară ca și dela închiderea școlilor.

Numai o singură modalitate e bună. E grea de realizat, dar *trebuie* să e realizăm: să ne păstrăm școala jertfind pentru ea oricât, — jertfind *tot* ce avem.

ROMANIA.

Discursul dlui D. Sturdza

(Sfârșit).

Dar mai este o foarte mare chestiune care mai mult decât toate, bate la ușe spre a fi rezolvită. Această chestiune a avut, din ne-

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA”

Un nou turneu de teatru.

Z. Bârsan s'a întors din Italia, din școala celui mai mare artist al Italiei, din școala lui Ermette Novelli. Cei cari l-au văzut pe Bârsan, pe cel dintâi actor adevărat al Ardealului în cele dintâi două turneuri de teatru din anii din urmă, — cei cari l-au primit pretutindeni cu cea mai mare dragoste ca pe un crainic vestitor de bine, îl așteaptă de astădată cu un dor mai fierbinte decât de obicei.

Cele două turneuri artistice au fost două mari invingeri, — clipe așa de plăcute a mai avut lumea noastră românească numai acum vr'o două decenii. când artiști din România și-au urmat apostolatul lor și la noi, propovăduind de pe scenele improvizate dragostea de artă și simțul pentru limba românească atât de dulce și frumoasă.

Z. Bârsan îndeplinește la noi o mare misiune culturală. Ea e cu atât mai binecuvântată cu cât el și-o împlinește cu cea mai mare dragoste și tragere de inimă și cu cât și lumea noastră românească contribuie și ea, interesându-se, ca opera aceasta artistică să se desăvârșească din ce în ce.

Dacă se va urma așa și mai departe, visul înaintașilor noștri, de a avea un teatru românesc, se întrupează dela sine: nu vom avea ce e drept un teatru stabil — de care de altcum, s'ar putea împărtăși numai locuitorii unui oraș sau unui ținut, — în schimb însă vom avea un teatru în toate locurile românești. Bârsan cu trupa sa se va abate an de an, vara și iarna prin orașele și satele noastre mai mari și va face astfel părtași pe toți românii de farmecul artei românești. Cu timpul își va putea forma o trupă mai mărișoară de artiști din România — și va cutreera așa țara noastră de-alungul și de-a latul.

În vara aceasta Bârsan își începe tur-

neul al treilea prin Ardeal. Va da reprezentării în aceleași locuri, pe unde a mai umblat în anii trecuți. Raportoriul teatral va cuprinde de astădată numai piese nouă, traduceri făcute de Bârsan din italienește și piese originale de ale lui.

Turneul se va începe la Sf. Petru. Primele reprezentații se vor da în Făgăraș. Vor urma apoi în ordinea următoare: Săliște, Orăștie, Hunedoara, Hațeg, Mediaș, Brad, Abrud, Oravița, Bozovici, Lipova, Blaj, Sibiu și Brașov. Dacă oamenii noștri doritori de teatru ar dori să-l vadă pe Bârsan și în alte locuri — s'ar putea afla modalitățile ca să meargă și în alte părți unde ar fi chemat. În scopul acesta însă e de neapărată nevoie ca să se facă pregătiri mai din vreme și să fie avizat Bârsan ca să-și poată întocmi lucrurile cât mai bine. Eventualele informații să se trimită la adresa „Luptei” care va comunica, în orice caz, timpul în care Bârsan e disponibil.

După ce va termina turneul prin Ardeal,

norocire, în astă primăvară o exploziune foarte primejdioasă pentru țară. Cestiunea aceasta este regularea traiului săteanului, este — cestiunea țărănească.

Populațiunea țării este de peste 6 milioane. Țăranii sunt cam 5 milioane. Și ei au un drept, ca și noi ceialaltii, la un traiu normal. Ce se cere pentru aceasta? Să nu fie flămânzi și goi, să aibă hrană necesară și îmbrăcămintea necesară. Aceste două cerinți sunt minimale (aplauze).

Ei sunt cetățeni ai patriei ca și noi, și au dreptul ca să aibă un traiu mai bun și omenesc. Ei au dreptul să fie oameni în adevăr liberi, iar nu liberi de nume și robi de fapt. E cert că acest trai omenesc țăranii nu-l au, sau nu-l au cea mai mare parte dintre ei. Suntem noi datori să i-l asigurăm.

Iată problema cea mare socială și economică, înaintea căreia noi ne aflăm astăzi și care trebuie rezolvată.

Dl Carp, șeful partidului conservator, bărbat serios și vrednic, zice că la noi, în România, administrațiunea cea rea apasă pe țărani, și că țăranii nu au justiție. Prin urmare, zice d-sa, noi trebuie ca să dăm țăranilor o bună administrație și o bună justiție pentru ca traiul lor să se îmbunătățească.

Așa este, însă numai până la un punct; căci este de observat că fiecare cetățean al țării are dreptul la o administrație bună, la justiție bună și la un traiu omenesc. Dacă organismul social este însă astfel aplicat, încât unii din cetățeni n'au justiție, administrațiune și traiu bun, aceasta este o nedreptate care li-se face, și această nedreptate, trebuie să dispară pentru ca toată suflarea unei țări să fie mulțumită și fericită.

Dacă noi dăm țăranilor o bună administrațiune, o bună justiție și puțința de a avea și ei o școală de sat, ceea ce până acum n'au obținut, să nu ne închipuim că, prin aceasta, le dăm un dar, la care nu au drept; ci să știm că nu ne facem decât datoria cea mai elementară către semenii noștri.

Dar nu se poate susține că, dacă o bună administrație și o bună justiție vor exista pentru toți fără deosebire cestiunea socială și economică, care privește țărănimea, este rezolvată. Această cestiune cere ea însăși o reformă specială a ei.

Să examinăm puțin starea actuală.

Adevărat este ori nu, că la măsurătoarea pământurilor, pe cari țăranii le iau pe bani sau cari li se dau lor spre a fi muncite, se întrebuițează prăjina scurtă și prăjina lungă, amândouă în contra țăranului? (Mari aplauze. Voci: Da, da!)

Dar pentru a explica aceste două feluri

Bârsan va trece probabil în Bucovina, unde va da mai multe reprezentații în Cernăuți, Suceava și alte locuri.

Repertoriul teatral, care cuprinde numai piesă nouă pentru noi, se compune din următoarele: 1) *Ce păcat!* 2) *Cântecul cocosului*, 3) *Cravata albă*, 4) *Capriciul unui tată*, 5) *Gaura cheii*, 6) *Dela nord la sud*, 7) *Mătasă*, 8) *Prietenul X*, și 9) *Ploaie*, toate comedii într'un act traduse și localizate din italienește de Z. Bârsan, — apoi *Brsierul societății* și *Prosiul procopsit*, comedii în câte un act. *De dragul soarelui*, dramă în 3 acte de Z. Bârsan și *Strigoi* de H. Ibsen, traducere de Z. Bârsan (care e mai bună decât a lui Al. Antemireanu din „Biblioteca de popularizare“).

Avem toată încrederea că acest turneu va fi un adevărat triumf al artei românești și se va impune nu numai oamenilor noștri, dar și străinilor.

de prăjine, se acuză țăranul că el nu se ține de cuvânt și nu vine să-și facă munca, pe care s'a legat să o facă, ci ia bani dela un proprietar și se duce de muncește la altul, pe un nou rând de bani.

De această purtare necinstită se face mare caz, dar cele două prăjini se socotesc a fi prăjini necinstite. Drept este? Cinstit este? (Prelungite aplauze.)

Cinstea să fie reciprocă! Iată reforma! Țăranul să muncească munca de care s'a legat și pentru care a fost plătit; dar și proprietarul mare și arendașul să-i măsoare ogorul cu cinste și cu dreptate.

Punctul acesta trebuie astfel să fie legat și ferecat, ca cinstea și dreptatea să domnească de amândouă părțile.

Zic încă: dela omul cult cer mai mult decât dela cel incult. Primul trebuie să dea exemplul cel bun și hotărâtor în bine. (Entuziaste aplauze.)

Suntem înaintea unei probleme mari și anume: ca traiul țăranilor să fie omenesc. Să fie țăranul îmbrăcat țărănește, dar bine, nu ca un calic. Să nu tremure iarna de frig el și copiii lui. Pentru aceasta trebuie să aibă mijloace de a se îmbrăca, și aceste mijloace să nu i le ia cămătarul agricol. (Aplauze prelungite.)

Să aibă asigurată hrana zilnică și sănătoasă pentru sine și copiii lui. (Aplauze prelungite și îndelung repetate.)

Să aibă țăranul o locuință omenească, ca să nu mai locuiască în bordei și în case care nici pentru vite nu se potrivesc. (Aplauze.)

Țăranul să nu aibă traiul lui astfel organizat încât să nu fie vecinic dator, pentru că astfel el nu mai este un om liber, ci este rob. (Aplauze prelungite.)

Să nu se mai audă zicându-se cuvântul că țăranul este din fire leneș. Dacă s'a introdus lenevia în țărănime, aceasta provine de acolo, că el nu e om liber, ci pe jumătate sau pe trei pătrimi el trăiește în robie. Administrațiunea rea, justiția rea, cămătăria îl storc, socotelile nedrepte îl turtesc! Cum să nu devie nepăsător, când el nu are nici o speranță?

Când va dispărea apăsarea, când țăranul va putea să se desvoalte în liniște și bucurându-se de dreptate, nespeculat de nimeni, atunci se va vedea în toată țara un sbor spre bine, astăzi neconoscute. (Aplauze prelungite și îndelung repetate.)

Conservatorii au zis acum douăzeci de ani: — și noi dorim să avem țărani cari să fie bogați. Pentru a vedea această dorință îndeplinită, guvernul conservator a hotărât să se vândă țăranilor din moșiile Statului loturi de 20 și 25 hectare.

Dar, în loc să le vândă cu prețuri măsurate și hotărâte din capul locului, le-a scos la licitațiune. Țăranii s'au licitat între ei și au ajus să cumpere dela Stat pogonul cu 800 lei, ceea-ce revine la 1600 lei hectarul, plătindu-se la acest preț o dobândă de 5 la sută, și cu amortizare în 25 de ani. Care a fost rezultatul? Că după zece ani, acelor țărani Statul le vindea cenușa din vază; că acei țărani ajunsese a fi cerșitori! Măsură dreaptă și cumpenită era oare de a li se vinde pământurile cu prețuri nemăsurate și neomenoase?

Această procedură era — cămătărie și robie.

În timpul ministerului național-liberal din 1895 s'a redus prețul hectarului la 1000 lei, procentele au fost scăzute la 4, și anii amortizării au fost lungiți la 60.

Astfel au putut să răsuflă acei țărani, meniți a deveni o clasă mijlocie.

Am citat acest exemplu, pentru că el este un ce caracteristic. Vrei să faci binele, dar te servești de măsuri rele.

Soluțiunea de dat este ca țăranul să fie om în realitate liber cum suntem și noi din clasele mai avute. Ca să fie țăranul liber, el trebuie să fie pus în pozițiune ca să fie un om liber. Numai când țara noastră va fi compusă din 6 milioane oameni liberi, mulțumiți sufletește și truștește de bunul lor traiu, numai atunci viitorul României va fi

deplin asigurat. (Aplauze mult prelungite). O țară săracă și fără dreptate, o țară unde o parte a populațiunii este apăsată și împilată de cealaltă parte, o asemenea țară stă dinaintea a mari pericole!

Aș putea să vă citez țări în asemenea pozițiune; dar vreau mai bine să vă citez o țară depărtată de noi, a căreia dezvoltare modernă nu e mai veche decât a noastră; o țară mică, de care înainte de 50 de ani nici nu se vorbea, și care astăzi a devenit, nu mai mare, dar mai puternică. Ea se numără între statele cele puternice. Țeara aceasta este Japonia. A crescut în putere Japonia, pentru că acolo cetățenii toți sunt liberi, apăsare nu există, și datorită către patre e o realitate din partea tuturor.

Probleme mari suntem noi chemați să rezolvim de astădată. Dacă toată țara va fi unită, și cred că va fi unită, pentru că prea mulți oameni sunt cari suferă de gospodăria cea rea și justiția cea rea și de instrucțiunea rea și de trai rău, — dacă toată țara va fi unită, se va regula ca neajunsurile să dispară, ca să îndeplinim munca bătrânilor noștri, cari ne-au lăsat o țară independentă, pentru ca noi să o înălțăm la o țară de cetățeni liberi și fericiti. (Entuziaste aplauze).

Acesta este, d-lor, în scurt, programul nostru. Nu-l dezvolt mai mult pentru că au să vorbească și alți oratori. Dar am crezut fiindcă mă număr astăzi printre cei bătrâni ai țării, să expun acest program cu toată franchețea, cu toată lealitatea, cu toată convingerea și cu promisiunea, că în sensul acesta voi lucra prietenii mei. (Mari și entuziaste aplauze. Se fac ovațiuni prelungite șefului partidului național-liberal).

Îmbunătățirile ministrului de culte.

Dl Spiru Haret, ministrul cultelor și instrucțiunii publice a adresat membrilor corpului didactic secundar și primar o circulară, atrăgându-le atenția asupra necesității de a da o dezvoltare instrucțiunii adulților și a ucenicilor meseriași și asupra oportunității unei organizări de cursuri de seară în acest scop, cum sunt și în alte țări.

Ministrul domeniilor pentru țărani.

Actualul ministru al domeniilor, a cărui grijă părintească pentru soarta țăranului e cunoscută, a dat în ultimul timp libertate țăranilor să-și pască vitele pe moșiile statului în anumite condiții ușoare.

Aceasta din cauza secetei și lipsei de nutreț pentru vite.

De asemenea a ridicat vama pentru furajul, ce s'ar putea procura din Bulgaria, având grijă, că acest import să nu formeze mijlocul de speculă pentru oameni lipsiți de scrupul.

Domnul Sturdza asupra situației.

Numărul dela 25 c. al ziarului „Neues Wiener Tageblatt“ publică un interviu cu primul ministru al României dl D. Sturdza.

Articolul a apărut în ziar sub titlul: „Dl Sturdza asupra situației din România“.

Interviul se prezintă sub forma unui lung dialog între ziarist și dl Sturdza care face istoricul ultimei crize guvernamentale insistând asupra momentelor și cauzelor cari au provocat căderea partidului conservator și asupra situației actualului guvern.

Se acupă apoi de recentele revolte agrare și de planurile de reforme ce le urmărește guvernul liberal.

Dl Sturdza atacă în mod violent partidul conservator, de care spune, că se conduce de porniri orientale și se referă la conțiosul, pe care îl numește lege anti-constituțională, înființată de acest partid care și-a însușit dreptul de a revoca decretul regelui, recunoscut ca șef suprem al armatei.

La întrebarea ziaristului, că de ce cu toate acestea cumnatul d-sale, șeful partidului conservator fuzionat, dl Carp îl numește socialist, dl Sturdza a răspuns:

„Sunt socialist, da, dar în sensul în care a fost Bismarck când a adus o lege pentru sprijinul lucrătorilor.

„Eu revoluționar? Pentru ce? Pentru că consider ca o datorie necesitatea îmbunătățirii situației țăranilor exploatați de arendași și proprietari?

„Se spune că țăranul român e leneș. Țăranul e ilot, e sclav și orice sclav e leneș”.

Vorbind de relațiile cu statele vecine dl Sturdza constată că ura ce domnea în România, a dispărut.

— Dar cu Grecii? întrebă ziaristul.

— Dacă va fi posibil, și cred că aceasta se va întâmpla în curând, relațiile diplomatice cu Grecia vor relua starea lor normală.

De pe galeria sinodului archidiecezan.

II.

Lex Apponyi.

Din problemele sinoadelor din ăst an cel mai de mare însemnătate istorică a fost: ținuta reprezentanței legale a bisericii ortodoxe române față cu proiectul de lege relativ la dotațiunea învățătorilor, votat deja în ambele corpuri legislative, mai lipsindu-i numai sancționarea din partea Regelui.

Metropolitul abia sosit acasă dela Budapesta, unde participase la desbaterea aceluși proiect de lege în ultima retortă — în casa magnaților — unde împreună cu episcopul Aradului și-a făcut datoria, combătând proiectul — n'a mai avut timp ca să facă un raport special către sinod despre stadiul cesțiunii, care taie adânc mai vârtos în dreptul disciplinar al bisericii asupra învățătorilor confesionali, ci în cuvântul său de deschidere s'a ocupat destul de intensiv și cu acel obiect.

În urma propunerii deputatului Parteniu Cosma, încă din prima ședință de Duminică, îndată după constituirea biroului, cuvântul de deschidere s'a transpus la comisiunea școlară, ca aceea să vină în una din ședințele proxime cu propunere în merit.

Sinodul din Arad a fost mai grăbit. Acela deja Luni a pertractat cauza în merit luând concluziul cunoscut, pe care l'a comunicat și sinoadelor din Sibiu și din Caransebeș, verosimil ca să adereze la el.

Aici se lășe vestea, că arhieriei bisericii ortodoxe române, întruniți cu ocaziunea ședințelor Casei magnaților în Budapesta, aflând că episcopatul bisericii unite nu va merge la Coroană, ținând că și-au împlinit datorița cu aceea, că din capul locului au înaintat deja protestul lor la Curte când pe poștă l'a înaintat și la Dietă — și ei ar fi hotărât să nu meargă în persoană la Majestatea Sa, ci să provoace concluze sinodale, ca sinoadele să ceară prin adrese de negarea sancțiunii preînalte.

Hotărârea sinodului aradan sosisse deja Mercuri, când s'a pertractat chestiunea în sinodul din Sibiu.

Desbaterea asupra delicatei cesțiuni s've petrecut în ședința secretă. Deci noi cei de pe galerie a trebuit să ne dăm jos și să ne mulțumim cu ce putem prinde în culuare prin crăpăturile ușii și mai târziu de la deputați prin restaurante și prin cafenele — din cele ce se vorbise în ședința trecută.

Știm totul. Nimic nu s'a petrecut ce nu s'ar fi putut vorbi și în fața lumii.

S'au făcut imputări Arădanilor că ei au decis în merit și numai după aceea au comunicat fapta împlinită cu sinodul din Sibiu, firește cu intențiunea ca sau să decidă și el la fel sau să iea asuprași răspunderea pentru un eventual concluz contrar. Va să zică sinodul din Arad s'a pus să dispună cu cel din Sibiu contrar cu presa din trecut, când astfel de cesțiuni se per-

tractau separat, dar înainte de a se lua concluze se comunicau reciproc propunerile, și numai textul stabilit de toate comisiunile sinodale se prezenta sinodului spre a deveni concluz la fel în toate sinoadele.

S'a mai făcut aluziune și la aceea că arhieriei nici așa nu au de gând să meargă în persoană la Regele, deci în concluzul sinodului să nu se folosească termenul elastic ca arhieriei în numele sinoadelor să „recurgă” la Tron, ci să se decidă clar că sinodul să înainteze pe calea sa adresă către Coroană, ca să se îndure prea grațios a nu sancționa proiectul de lege.

Metropolitul însă a declarat că „ba da! dacă sinodul va decide să meargă în persoană la Tron, va merge și, dacă ar ști că moare pe drum” declarație care firește a provocat aplause furtunoasă — și astfel s'a stabilit textul care apoi după redeschiderea ședinței publice s'a primit întocmai conform propunerii comisiunii, al cărei referent a fost Dumitru Comșa, cu termenul elastic de a „recurge”.

Dar în ședința de Joi, când s'a autentificat protocolul ședinței de Mercuri se mai potolise însuflețirea Metropolitului, și el însuși a pretins ca în textul concluzului după cuvântul „recurge” să se pună cuvintele „în scris sau în persoană, după-cum arhieriei vor afla de bine” — pentru-că I. P. S. Sa așa își aduce aminte, că concluzul în acel senz s'ar fi luat. Referentul Comșa susținea, că concluzul s'ar fi luat precum făcuse el propunerea, fără adausul pretins, dar sinodul mai conciliant a împlinit voia Metropolitului. . . .

Puteți fi siguri deci, că nici episcopatul ortodox român nu va merge în persoană la Treptele Tronului, precum n'a mers nici episcopatul gr.-cat. român, ci se va mulțami cu o adresă în scris ca și cel unit, și prin asta s'a gătit totuși un teren pe care ambele episcopate române din statul nostru se întâlnesc.

Dar este mare întrebare încă: Dacă adresa ortodoxă va sosi la timp la Viena, ca cel puțin. Coroana să aibă „Schwarz auf Weisz” și protestul sinoadelor din Sibiu și din Arad nainte de sancționarea legii „Apponyi”? Pentru-că sub durata sinodului nu s'au putut ocupa oamenii cu facerea adresei, ear timpul tace și trece, și șiretul de „Apponyi” și-a și prezentat deja legea spre sancționare.

Pentru sufragiul universal.

„În numele moralității politice îi aducem guvernului aminte de îndatoririle sale. Dacă nu e în stare sau nu vrea să îplinească în grabă promisiunea sa făcută în mod solemn, — nu mai e demn de-a cârmui destinele acestui stat, care arde de dorul de a se putea desvolta în libertate națională, socială și materială”.

Cu aceste cuvinte hotărâte își încheiasse ziarul „P. Lloyd” articolul de fond de Duminică, în care desvâlise toată minciuna politice de fraze a guvernului coaliționist.

Inevitabil, ca o avalanșă se apropie sufragiul universal și în Ungaria. Masele s'au pus în mișcare, cer, pretind acest drept al popoarelor: oricine se va pune în calea realizării acestor cerinți va rămânea zdrobit. . .

Guvernul coaliției se clatină. Clădirea măiestrită ridicată pe temelii de făgăduinți mincinoase stă să se prăbușiască. . .

O lovitură slabă încă — și nu mai rămâne decât praf și cenușe. . .

La luptă cu toții pentru sufragiul universal!

Dumineca trecută în nenumărate locuri s'au ținut adunări pentru sufragiul universal, în nenumărate locuri s'a dat expresie ne-

mulțămirii și nelcrederii ce-a stârnit-o în sânul popoarelor guvernul coaliției.

În Oradea-Mare au ținut adunare funcționarii privați cu concursul socialiștilor. Profesorul dela academia de drepturi Dr. Agoston Péter a vorbit, cel dintâi, despre reforma electorală și a prezentat adunării un proiect de rezoluție prin care Parlamentul și guvernul sunt rugați să prezinte Camerelor proiectul de lege despre sufragiul universal încă în cursul acestui an.

Ceilați oratori, Kreutzer Lipót, profesor la academia comercială din Cluj, Balogh József, un inteligent muncitor, și alții au atacat coaliția pentru-că în loc să prezintă Camerelor cel mai urgent proiect de lege, face să se voteze legi, cari stârnesc nemulțumiri între popoarele țării.

Și miile celor cari au asistat la adunare au izbucnit împotriva guvernului: „Noul sistem e mai infam, decât cel vechiu! Trebuie spânzurați de felinare! N'avem nici o încredere în coaliție.”

După amiazi au ținut socialiștii o altă adunare și mai bine cercetată, primindu-se o rezoluție, în care se spune, că guvernul n'a împlinit nici una dintre promisiunile sale, se protestează împotriva politicii parlamentului și a guvernului, care e vădit dușmană popoarelor, și se pretinde întruparea idealului unui parlament al popoarelor.

S'au mai ținut adunări aproape în toate orașele mai mari ale țării: Brașov, Sibiu, Timișoara și altele, primindu-se pretutindenea proiecte de rezoluțiuni, prin care se declară, că nu va fi pace în Ungaria, până nu se va introduce sufragiul universal, egal, secret, cu votare după comune.

În Budapesta s'au ținut adunări în toate secțiunile. S'a ținut și o adunare monstră împotriva proiectului despre pragmatica funcționarilor dela căile ferate, o adunare, la care au asistat mai bine de douăzeci de mii de oameni.

Și adunările abia s'au început.

La adunările ținute în orașele din ținuturi locuite de Români, au luat parte și Români.

Unde Românii nu pot să țină ei adunări, au datoria să ia parte la orice adunare convocată în interesul sufragiului universal, fără restricțiuni.

Umăr la umăr să pornim în luptă pentru acest drept al popoarelor.

Vrem sufragiul universal!

Comori ascunse.

Avutul cel mai de seamă al neamurilor e puterea de muncă; și puterea de muncă e viața, în urma ei trăiește firicelul de iarbă și prin ea se desvoltă și înaintează sămânțele.

Dorul după activitate e principiul ființei: materie și suflet, rațiune și înțelegere. Din dorul acesta s'au născut meșteșugurile și tot binele de pe pământ. El a învățat oamenii să socotească, să se folosească de animale și să-și zidească case. Din puterea de muncă a izvorit limba și legea, știința și arta — zice Schelling. — Din vremuri a hotărât mersul neamurilor și astăzi tot puterea aceasta hotărăște viața materială și sufletească: cea materială să-și ia formă, iar sufletul să se jertfescă pentru o mai desăvârșită reîntrupare.

Puterea de muncă e viață, și viața e principiul ființei. Dar nu principiul primordial, *viața adevărată răsare din tănuțele adn-cimi ale sufletului național*. Din sufletul neamului izvoarește viața, și prin viața aceasta se lămurește și întărește duhul neamului. Lucrarea lor e plină de taină. Noi nu cunoaștem decât roadele: *limba, legea și moșia*.

Sămînța care nu stăpânește putere de muncă, ori o stăpânește dar nefiind conștie de ea și-o cheltue fără rost, slăbește și pierde. Acesta e un adevăr pe care ni-l grăiește nu numai viața socială, intelectuală, ci mai vârtos viața naturală. Neamul însă care și-a limpezit văzul sufletului și-și păstrează cu sfințenie izvorul acesta de tărie va învinge în *răsboirea neamurilor*.

Mai bine și-au îngrijit izvorul acesta de viață națională Nemții și Englezii. Și aceasta din pricina că s'au ridicat mai îngrabă pe treapta curatei conștiinți. Sunt conștii de avuția aceasta vie și-și dau în toată vremea osteneala să și-o mărească. Cea mai vie pildă e sistemul lor de creștere! De mic se dedă copilul ca lucrul lui să aibă un scop bun — ; e vorba doar de întărirea și lămurirea voinții. Anevoie să-și cheltue Neamul energia lui fără vre-un scop. Munca lui e un râu vecinic curgător. Zi de zi urmează cu un puls regulat și vecinic neîntreput.

Viața Neamului, atât cea materială cât și cea sufletească e disciplinată și bine orânduită. Zilele lui de muncă sunt măsurate și exacte; fiecare oară are destinația sa! Economiei de spațiu corespunde în sufletul german o economie de timp. Nu se agită, nu se smacina înzadar, fiecare mișcare e la locul ei.

La noi? Putere de muncă decât nicăiri altunde; ne lipsește însă din conștiință — n'a ajuns în înțelegerea noastră — ; n'o știm prețui. Unde s'a mai văzut oare atâta svârcolire alăta agitație și atâta de — puțină ispravă ca la slăvitul nostru neam? Munca noastră nu e disciplinată, nu e orânduită, e întreruptă și caprițioasă. Căci noi suntem încă un popor empiric în înțelesul lui Kant, ne lipsește individualitatea inteligibilă. Idei abstracte avem puține ori de loc. Icoanele, senzațiile predominază, și memoria noastră e o memorie mai mult de ordine senzațională!

Din starea aceasta, sub ori ce raport tristă pentru un neam ce trăiește în veacul al XX, numai o educație națională ne va putea mântui. Trebuie ca straturile cărturării să se închege în societăți pentru dezvoltarea trupului și a minții neamului; să înceapă o întreagă operă de educație națională pentru a pune în relief caracterul propriu, fisionomia bine marcată și originală, ce avem. Prin ea să se capete în locul vechiului servilism noua încredere în sine și avântul ce trebuie pentru a birui.

Cronica externă.

Deschiderea Camerei finlandeze.

La 24 c. s'a deschis prima ședința publică a deputaților finlandezi în prezența marelui duce, și guvernatorul Finlandei.

S'a citit o telegramă de felicitare a președintelui uniunii femeilor ruse, în care își exprimă dorința pentru o bună activitate a

Camerei pe terenul libertății și a dezvoltării economice.

Mesagiul tronului a fost citit de guvernatorul general în numele țarului și al marelui duce de Finlanda. Talmannul (președintele) Camerei a răspuns la mesagiul accentuând, că datorința adunării reprezentanților poporului finlandez, este de a da un avânt înaintării culturale și a susține existența națiunii, și independența internă a țării.

Roagă pe guvernator să exprime țarului sentimentele de omagiu ale dietei.

Deputații au făcut ovațiuni guvernatorului.

Evenimentele în Rusia.

A fost arestat ca participant la conjurațiunea împotriva țarului secretarul de stat la interne E. Emme.

Asediarea unui anarchist.

În Jekaterinoslav s'a baricadat un anarchist într-o casă din strada Kroizkaja și a împușcat asupra polițiștilor, cari voiau să-l aresteze. El a ucis vr'o cinci polițiști iar pe mulți dintre ei i-a rănit. 18 ore întregi a fost înconjurat de poliție și de gendarmi, până când abia pompierilor li-a reușit să-l prindă.

El a fost transportat sub escortă puternică în închisoare. Identitatea lui nu e încă stabilită, totuși se crede, că este un șef important al partidului terorist.

Organizarea revoluționară și deputații Dumei.

În culoarele Dumei se comentează în mod viu repetatele perchiziții în localitățile fracțiunii democratice. După zvonuri cari poartă un caracter oficios s'ar fi găsit indicii grave că între partidul social-democrat al deputaților și între mișcarea revoluționară a existat o legătură strânsă.

S'au găsit documente compromițătoare și la alte locuințe afară de aceea a deputatului Ohsol.

Guvernul este decis să tragă la răspundere 36 de deputați ai stângei și până la darea în judecată să-i elimineze din parlament. După aserțiunile unui deputat al centrului, competent iurist, Duma ar trebui să primească un vot de blam, dacă s'ar găsi documente factive, că deputații ei aparțin partidului revoluționar și organizează mișcări revoluționare.

Deputatul Puriskiewici și Nemții din ținuturile baltice.

Ziarul „Rjetch“ publică o scrisoare deschisă a clubului german din Riga către deputatul Puriskiewici în care între altele îi spune: Clubul liberal german este ferm convins, că numai forma de guvernământ constituțională corespunde intereselor populațiunii germane din ținuturile baltice. D-ta însă duci o luptă desperată pentru disolvarea Dumei și restabilirea vechiului regim cu care stau în strânsă legătură suferințele noastre.

Clubul liberal german este de părerea, că executarea programului din Moscova a adevăraților Ruși îngroapă baza dezvoltării culturale a populațiunii germane și D-ta ești un aprig apărător al acestui program. Clubul liberal este deci convins, că D-ta nu numai că nu ești în stare să fi apărătorul intereselor germane, ci din contră numai pricinuești pagubă intereselor populațiunii germane din ținuturile baltice.

Dela Sf. Sinod al Rusiei.

Sfântul Sinod din Petersburg s'a ocupat în ședința dela 25 Maiu cu evenimentele

din Dumă referitoare la complotul împotriva țarului și a luat o decizie în care zice:

Mai mulți preoți, cari aparțin partidelor extreme revoluționare nu au luat parte la această ședință cu intenția de a nu fi părtași la desaprobarrea complotului împotriva țarului.

Din acest motiv sinodul crede de cuviință ca preoții, cari au depus jurământ credinței țarului nu trebuie să facă parte din partidele extreme revoluționare prin urmare trebuie să demisioneze din acest partid sau iasă din cler.

BULETIN PARLAMENTAR.

Ședința Camerei.

— Marți, 28 Mai st. n. —

Ședința Camerei s'a început azi, Marți, în 28 Mai, în mijlocul unei nepăsări, prin care parlamentul Ungariei s'a întrecut pe sine. Erau de față poate numai aceia dintre deputați cari aveau de gând să ia cuvântul la cutare paragrafi. Și chiar și dintre acei, cari, în desbaterea generală au fost anunțați că vor face schimbări, amandamente au ramas mulți pe acasă. Socialistul Mezöfi arată adresele cari i s'au trimis din partea servitorilor dela 250 moșii, cari toți îl roagă să lupte împotriva proiectului. Prin aceste adrese Mezöfi vrea să dea un răspuns la imputările, cari i-se fac, că nu ar avea credenționale din partea servitorilor și prin urmare nu ar fi chemat să se gireze ca reprezentant al intereselor servitorilor. S'a votat paragraful 4 al proiectului, care îi îndreptățește pe minori a se năimi ca servitori și paragraful 5, care spune ca să nu li se dea servitorilor pașapoarte pentru emigrare, până când sunt în serviciu.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

probată ani de zile cu cel mai bun rezultat.

ȘTIRILE ZILEI.

Marți 28 Mai.

— Urbanitatea poliției frontiere. Dr. Weisz Ignacz, avocat în Brașov, descrie în ziarul „Brassoi Hirlopok“ șicanările la cari sunt expuși streinii — mai ales Români din Regat — cari petrec vara în Brașov.

Cităm textual:

„Streinii cari obicinuesc să vină în masse mari la Brașov pentru a petrece aici vara — în rândul întâi familiile române din Regat — sunt expuși la cele mai mari și canări din partea poliției frontiere. Sunt vecinic supraveghiați; poliția mereu îi pân-dește unde locuiesc, unde mănâncă, dela cine, de unde și câți bani primesc; cu cine se întâlnesc. Poliția intră în miez de noapte în locuințele private ale streinilor; îi citează zi de zi la secție; — sunt supraveghiați toți pașii lor. Cu un cuvânt: streinii — mai ales Români din Regatul român sunt veșnic amenințați cu isgonirea“.

Dr. Weisz se referă și la câteva cazuri concrete. Un agent din România a fost citat la poliție, care l-a condamnat — fără ori ce teme — la 30 zile închisoare și 300 coroane amendă în bani, după ce stase deja închis 17 zile.

E într'adevăr incvalificabilă purtarea poli-

ției ungare față de streini și mai ales față de Românii din Regatul vecin, cari an de an vin cu miile la Brașov și lasă acolo averi întregi. Numai în vara trecută au petrecut acolo aproape 7000 de streini.

Nu prin astfel de șicanări ridicole își poate câștiga țara noastră prieteni în străinătate.

— **Să trăiască dreptatea ungurescă!!** O telegramă din Pojon ne anunță, că tabla regească de acolo a aprobat sentința adusă în forul prim în procesul pentru agitație al Părintelui Hlinka și soții. Fraților Slovaci le dorim tărie, ca să poată suporta și acele, cari vor veni de aci înainte preste dâșii.

— **Director al băncii Crișana** din Brad a fost ales dl Vasile C. Osvadă, directorul actual al „Agricolei“ din Hunedoara.

Felicităm „Crișana“ pentru această fericită alegere.

— **Revoltă pe un vapor la Sulina.** Ziarele de dincolo aduc știrea că echipagiul vaporului austro-ungar „Sofia Araida“ în parte compus din negri americani, s'a revoltat voind să omoare pe comandant și pe soția acestuia.

Vaporul se afla la mila 3 pe Dunăre.

A plecat la fața locului cu o șalupă un pluton de soldați sub comanda locotenentului Mihuță, și comisarul maritim căpitan Focșa, însoțiți de consulul austriac.

— **Un munte în flăcări.** Din Focșani ise telegrafiază „Ad.“ din București, că pădurile muntelui Slobozia din Vrancea (România), proprietatea societății anonime de exploatare, au fost în parte consumate de un incendiu puternic, care continuă încă.

D. prefect N. N. Săveanu, a luat dispozițiuni urgente pentru localizarea incendiului dând ordin comunelor învecinate ca la locul dezastrului să concentreze locuitorii pentru a da cuvenitele ajutoare.

— **Hlinka la Papa.** Andrei Hlinka, preotul naționalist, pe care curtea cu jurați îl condamnase pentru „agitație“ la doi ani închisoare de stat, iar episcopul său îl suspendase, a fost primit de S. S. Papa în audiență. Hlinka i-a expus starea lucrurilor și într'o telegramă adresată prietenilor săi de-acasă, le comunică, că a fost foarte bine primit.

— **Moartea unui fost ministru austriac.** Eri după amiazi a murit în sanatoriul din Purkersdorf fostul ministru de finanțe austriac dr. Emil Steinbach, prim-președinte al tribunalului suprem și al Curții de casație. Implinise vârsta de 61 de ani.

— **Crimă feroasă.** Sâmbăta trecută s'a săvârșit în Timișoara o crimă feroasă. Un necunoscut s'a strecurat în locuința funcționarului dela oficiul de acuze, Wild, și a împușcat muierea funcționarului, apoi doi copii ai ei. Ucigașul a dispărut apoi după ce a răscolit toate mobilele din casă și a furat suma de 3000 cor.

Eri, poliția a arestat doi indivizi bănuși că ei ar fi săvârșit omorul. Amândoi: Kronberger Iános și Makai János sunt oameni cu trecut pătat.

— **Proces monstru.** Eri s'a început înaintea Curții cu jurați din Budapesta dezbaterea unui proces monstru pornit împotriva unei bande de jefuitori din Rétság, cari au atacat în anul 1904 poșta care circula între Rétság și Vác. După ce l'au omorât pe vizitiu și pe un călător, au spart lada de fier

și au furat mai multe mii de coroane. Autorii omorului abia anul trecut au putut fi descoperiți.

Procesul va dura mai bine de o săptămână, având a se asculta un număr foarte mare de martori.

— **Premii pentru cea mai bună critică.** Milionarul american Lawson W. Thomas a publicat de curând un roman senzațional sub titlul „Vineri, 13“. Acuma dă de știre prin ziare, că dă două premii de câte zece mii dolari pentru cele mai bune două critici ce se vor scrie despre romanul său.

Cum știe Americanul să-și facă reclamă!

— **Busturile lui Mihail Kogălniceanu și Vasile Al. Ureche, în grădina Atheneului Român.** Cu prilejul zilei de 10 Mai, Atheneul Român a complectat împodobirea grădinei Atheneului cu înălțarea busturilor lui Kogălniceanu și V. Ureche.

Mihail Kogălniceanu, de și n'a făcut parte nominal dintre membrii Atheneului Român, promotorul însă cel mai de frunte în România al puternicei mișcări naționale, care a dat naștere României de astăzi, apostolul mai cu seamă în cei dintâi ani ai strălucitei sale cariere, a contribuit la instrucțiunea și educația poporului român; el însemnase chiar înainte de nașterea Atheneului Român, scopul pentru care a fost formată această instituție, și astfel bustul, care figurează în grădina Atheneului îl merită pe drept.

Urechia, membru fondator al acestei instituții, a desfășurat lângă Exarcu, și după încetarea din viață a acestui neuitat frământător de idei generoase, a luptat cu o energie fără seamăn pentru prosperitatea Atheneului și a încetat din viață fiind președinte al Atheneului și nepărăsind tribuna de cât odată cu viața.

Artistul sculptor Hegel, care a făcut amândouă aceste busturi, pe Kogălniceanu în marmură și pe Urechie în bronz, a dat fie-căruia caracterul distinctiv al acestor două figuri neuite.

Se va ridica în curând și bustul lui Nicolae Crețulescu, sub-președinția căruia s'a început și s'a sfârșit clădirea Atheneului.

— **M. Sa Regina a României** a primit din partea M. S. Împărăteasa-Mumă Maria Feodorovna o scrisoare de mulțumire pentru ajutoarele trimise din țară răniților ruși în ultimul război, precum și însemnele Crucii roșii cl. I.

E. S. Domnul de Giers, trimisul extraordinar și ministrul plenipotențiar al Rusiei, a avut onoare a remite M. S. Reginei, această scrisoare și însemnele.

— **Pustiirea unei comune.** Comuna Rudolfsnad din comitatul Torontalului a fost pustiită de apele Dunării, cari eri noaptea au rupt zăgazurile și s'au revărsat peste întreaga comună, până la o înălțime de mai bine de un metru. 260 de case s'au prăbușit, multe alte case amenință să se prăbușiască. Un număr foarte mare de vite au pierit în g.ajduri. Jertfă de om n'a secerat Dunărea. Pagubele sunt enorme.

— **Limba maghiară în școlile nemaghiare.** Consiliul administrativ regnicolar s'a ocupat în ședința de ieri cu planul: în ce măsură să se propue în școlile nemaghiare limba maghiară în urma proiectului lui Apponyi.

Ședința a prezidat-o însuș Apponyi. Au luat parte toți membrii secțiunii școlare din ministerul de culte. Intre alți a fost și dl Iosif Capesius, directorul pedagogiei săsești din Sibiu. Raportul l-a elaborat o comisie specială, al cărei președinte a fost dl Alexander Bernat, profesorul cel mai bun dela facultatea de filozofie de aici, iar referent dl Jancsó Benedek, cel mai... Raportul a fost primit în general. — Să vedem ce-o fi de el.

— **Refusé!** Dl Simion Popoviciu, preot în Racoșița ne trimite următoarea corespondență: „Vă rog a-mi sista foaia. Mie foaie revolver nu-mi trebuie. Cu stimă, etc.“

Abonamentul e plătit până la sfârșitul lunii Iunie. Motivele supărării: articolele Cinstea cărții și știrea «Refusé», prin care anunțam, că vicarul Hațegului a refuzat ziarul nostru...

Cine va fi al treilea (mameluc?)

— **Scandal politic în Serbia.** Ziarul „Zeit“ comunică din Semlin!

Primul ministru Pașici publică în „Samo Uprava“ din Belgrad o telegramă în care acuză de minciună pe fostul ambasador la Viena, Vuici. — Cu aceasta scandalul politic ia o extensiune și mai mare și conflictul dintre Pașici și Vuici se agravează.

În genere pare surprinzător faptul ca Pașici a avut curajul se nege afirmația lui Vuici, care este în deobște cunoscut, ca om de onoare.

Cuvintele lui Vuici sunt crezute însă de oarece dragostea de adevăr, a lui Pașici a fost în deajuns pusă la încercare.

Ap i domnește convingerea, că Vuici va răspunde cererei lui Pașici, dând în vileag numele persoanei, care avea să mijlocească audiența lui Pașici la Goluchovski.

Afacerea aceasta are cu atât mai mult o deosebită importanță politică cu cât Vuici aparține partidului guvernamental dar este unul din cei mai aprigi rivali ai lui Pașici.

Noul scandal politic îmbărbătează obstrucțiunea partidului tinăr radical, așa că s'ar putea întâmpla ca această afacere să aibă drept consecințe căderea cabinetului Pașici.

— **Apel! către toți binevoitorii poporului.** Cu inima sângerândă, trebuie să anunț că în 7 Mai st. n. a 3-a zi de Paști, în comuna Ostrovul Mare, la ora 1 d. a. m. din negrija unor copilandri, erumpend un incendiu, care ajutorat de un vânt teribil, în timp de 2 oare a prefăcut în cenușe 96 de case, cu întreg avutul aflătoriu pe lângă ele, — casele parohiale și școala încă au căzut jerfa lui, — la unii și animalele cornute, iar porci o mulțime, așa încât bieții oameni abia au putut scăpa cu viața și cu ce au fost pe ei, — unul a ars, 3 sunt greu și mulți puțini vulnerați —

Peste 500 de suflete, astăzi se află peritori de foame și siliți a pribegi în lume.

În numele acestor nefericiți, apelez la nobilul sentiment a fiecărui binevoitor să alege în ajutorul celor încercați cu cât îl va îndura D-zeu.

Orice oferte sunt a se trimete la „Oficiul parochial gr. cath. din Nagy-Ostró u. p. Kernyesd“ cari la timpul său se vor evita pe calea ziaristiceii.

Tot odată rog on. Redacțiune să binevoiască a deschide o colectă specială în prețitul d-voastră ziar, și la timpul său a administra suma marimoșilor la adresa amintită.

Ostrovul Mare, la 25 Mai 1907.

Cu datorită stimă
Petru Ciachi
paroch gr.-cath.

— **Congresul dela Roma.** În Roma se ține de câteva zile încoace un congres al reprezentanților tuturor protestanților din lume. Sunt prezenți 1180 de delegați din toate părțile pământului, cari discută în ședințele lor despre libertatea vieții spirituale. La ședința de deschidere a luat parte și feciorul și nepotul lui Garibaldi. Cel dintâi a ținut în limba englezească un discurs în care a salutat pe campanionii ideii libertății, pentru care a luptat și tatăl său. În aceeași ședință s'a citit și o scrisoare de binefacere a ministrului de culte, Italian, după care au luat cuvântul reprezentanții Japoniei, Chinei, Indiei și ai mai multor state europene. A produs o bună impresie scrisoarea lui Roosevelt pe care a citit-o reprezentantul Statelor-Unite.

— La acest congres internațional au luat parte și 15 Unguri. Despre isprăvile lor nu se știe până acum nimic. Presupunem reprezentanții lumii culte vor fi și profitat mult din comunicările reprezentanților acelei mari liberale națiuni din Europa.

— **Cumpărarea insulei Margareta.** Guvernul va prezinta în curând Camerelor un-

